

Schimbările demografice și la consecințele acestora asupra viitoarei politici de coeziune a UE

Rezoluția Parlamentului European din 15 noiembrie 2011 referitoare la schimbările demografice și la consecințele acestora asupra viitoarei politici de coeziune a UE (2010/2157(INI))

Parlamentul European,

- având în vedere cel de-al cincilea raport privind coeziunea economică, socială și teritorială al DG REGIO, în special paginile 230 - 234,
- având în vedere concluziile celui de-al cincilea raport privind coeziunea: viitorul politicii de coeziune (COM(2010)0642) și documentul de însoțire (SEC(2010)1348),
- având în vedere documentul de lucru al DG REGIO intitulat „Regiunile în 2020 - evaluarea viitoarelor provocări pentru regiunile UE” din noiembrie 2008 (documentul de referință al documentului de lucru al serviciilor Comisiei SEC(2008)2868),
- având în vedere Rezoluția sa din 11 noiembrie 2010 referitoare la provocările demografice și solidaritatea între generații¹,
- având în vedere Rezoluția sa din 21 februarie 2008 privind viitorul demografic al Europei²,
- având în vedere Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, către Consiliu, către Comitetul Economic și Social European și către Comitetul Regiunilor din 10 mai 2007, intitulată „Promovarea solidarității dintre generații” (COM(2007)0244),
- având în vedere Rezoluția sa din 23 martie 2006 referitoare la provocările demografice și solidaritatea între generații³,
- având în vedere Comunicarea Comisiei din 12 octombrie 2006, intitulată „Viitorul demografic al Europei - transformarea unei provocări într-o oportunitate” (COM(2006)0571),
- având în vedere Cartea verde din 16 martie 2005, intitulată „Confruntarea cu schimbările demografice: o nouă solidaritate între generații” (COM(2005)0094),
- având în vedere articolul 48 din Regulamentul său de procedură,
- având în vedere raportul Comisiei pentru dezvoltare regională și avizele Comisiei pentru ocuparea forței de muncă și afaceri sociale și Comisiei pentru drepturile femeii și egalitatea între sexe (A7-0350/2011),

¹ Texte adoptate, P7_TA(2010)0400.

² JO C 184 E, 6.8.2009, p. 75.

³ JO C 292 E, 1.12.2006, p. 131.

- A. întrucât schimbările demografice din UE și de la nivel mondial sunt o realitate, iar abordarea acestora reprezintă o sarcină-cheie pentru viitor și întrucât populația UE este cea mai bătrână din lume;
- B. întrucât schimbările demografice se caracterizează prin îmbătrânirea populației și prin importante fluxuri migratorii atât din țări terțe către UE, cât și în interiorul UE, de la est la vest și din zonele rurale către zonele urbane;
- C. întrucât, ca urmare a schimbărilor demografice, în special anumitor regiuni le revin noi misiuni, dar acest lucru ar trebui considerat și o oportunitate, nu numai o amenințare;
- D. întrucât studiul DG Regio din cadrul Comisiei Europene intitulat „Regiunile în 2020” a identificat schimbările demografice ca fiind o provocare-cheie;
- E. întrucât schimbările demografice afectează în aceeași măsură atât zonele rurale, cât și pe cele urbane, având implicații, printre altele, la nivelul infrastructurilor și serviciilor de calitate;
- F. întrucât, deși a răspunde întregii game de provocări demografice este în primul rând misiunea statelor membre, regiunile trebuie să fie proactive, având nevoie de susținere la nivel european;
- G. întrucât statele membre au alocat, în cadrul programelor operaționale pentru perioada 2007-2013, 30 de miliarde de euro din fondurile structurale pentru măsuri legate de schimbările demografice, iar autoritățile regionale și locale ocupă o poziție centrală în procesul de abordare a acestor schimbări, astfel încât politica regională va fi un instrument esențial printre mijloacele de acțiune ale UE;

Observații generale

1. consideră că trebuie salută creșterea speranței de viață în Europa; este de părere că populația cunoaște adeseori numai pericolele legate de schimbările demografice, nu și oportunitățile;
2. consideră că toate oportunitățile ar trebui să fie studiate atent și valorificate într-un mod adecvat, inclusiv cu sprijinul oferit de instrumentele politicii de coeziune;
3. este de părere că schimbările demografice au efecte foarte diferite de la o regiune la alta, în funcție de ritmul rapid sau lent al acestora și de situația regiunii în cauză ca regiune de imigrație netă sau cu o populație în scădere, fiind astfel nevoie de o strategie de adaptare diferită, și că acestea trebuie abordate într-un mod coordonat de către toate autoritățile europene, naționale și regionale; constată că în regiunile cu populația în scădere, în special regiuni rurale, calitatea vieții este definită altfel decât în regiunile cu populația în creștere și consideră, prin urmare, că sunt necesare strategii de sprijin diferite; consideră că migrația forței de muncă accentuează efectele schimbărilor demografice și că îmbătrânirea populației este doar parte a problemei;
4. consideră că FEDER și FSE pot să contribuie la abordarea provocărilor generate de schimbările demografice din UE, și anume creșterea numărului persoanelor în vârstă și scăderea numărului persoanelor tinere; susține utilizarea fondurilor FEDER pentru a sprijini adaptarea locuințelor la necesitățile persoanelor vârstnice în vederea garantării

unei înalte calități a vieții pentru o societate în curs de îmbătrânire; invită statele membre și regiunile să utilizeze resursele disponibile în cadrul FEDER și FSE pentru a sprijini familiile tinere;

5. consideră că un cadru politic favorabil egalității între femei și bărbați poate contribui la abordarea provocărilor demografice; solicită, prin urmare, să se ia în considerare, în toate dezbaterile legate de chestiuni demografice, aspectele referitoare la egalitatea de gen;
6. consideră că agravarea situației demografice actuale în cel puțin câteva state membre va stimula discuțiile cu privire la reforma sistemelor de pensii în viitorul apropiat;

Reformele politicii structurale

7. invită statele membre și regiunile să țină seama de nivelurile de dezvoltare diferite ale regiunilor și, de asemenea, de indicatorii demografici, de exemplu rata de dependență, în ceea ce privește alocarea și distribuirea fondurilor structurale ale UE, precum și definirea indicatorilor de impact; subliniază faptul că, la nivel global, procentul cel mai ridicat al persoanelor în vârstă se înregistrează în UE; consideră că Comisia ar trebui, de asemenea, să propună metode de abordare a schimbărilor democratice la nivelul întregii Europe; apreciază ca este esențial atât din perspectiva accesului la infrastructură și servicii, cât și a protecției mediului, să fie analizată atât migrația forței de muncă, cât și necesitatea de a asigura condițiile pentru menținerea cetățenilor în regiunile lor, pentru a evita concentrarea populației în anumite zone urbane;
8. consideră că, prin aplicarea politicilor UE, se pot găsi soluții comune și sinergii, inclusiv în ceea ce privește schimbările demografice; invită Comisia să includă schimbările demografice ca obiectiv orizontal în viitoarea politică de coeziune; invită, de asemenea, Comisia să insiste asupra faptului că acest aspect trebuie luat în considerare atunci când se încheie parteneriate de investiții cu statele membre;
9. încurajează statele membre și regiunile să țină mai bine seama decât în trecut de schimbările demografice și de efectele acestora, transformând demersurile de abordare a acestora în obiective orizontale în cadrul elaborării programelor-cadru strategice de la nivel național (sau a oricăror documente aferente) și în cadrul programelor lor operaționale; consideră, în acest sens, că proiectele emblematice ale strategiei UE 2020, printre care parteneriatul privind îmbătrânirea activă și în condiții bune de sănătate, ar putea avea o legătură directă cu preferințele partenerilor din cadrul acestor programe;
10. solicită luarea de măsuri proactive pentru a preveni efectele negative ale schimbărilor demografice și pentru a crește nivelul de asistență tehnică pentru regiunile care sunt cel mai mult afectate de depopulare și de îmbătrânirea populației, în scopul de a asigura menținerea capacității de absorbție a acestora și a posibilității de a beneficia de fondurile structurale;
11. consideră că actorii publici și privați din Europa vor avea ocazia de a juca un rol de pionierat în ceea ce privește abordarea provocărilor generate de schimbările demografice și de îmbătrânire, folosind inovațiile sociale și alte mijloace; subliniază faptul că, în viitor, costurile generate de îmbătrânire vor reprezenta un procent din ce în ce mai ridicat din investițiile publice și private; observă că acest domeniu prezintă un potențial ridicat atât pentru mediul de afaceri, cât și pentru inovare;

12. subliniază faptul că schimbările demografice, în special îmbătrânirea populației, au un impact evident asupra disponibilității infrastructurilor sociale, precum sistemele de pensii, îngrijirea și asistența medicală, autoritățile regionale fiind nevoite să satisfacă cererea în schimbare a diferitelor grupe de populație;
13. solicită stabilirea unor norme privind FSE care să fie mai simplu de gestionat și, prin urmare, care să permită organizațiilor mici să beneficieze mai mult de finanțare, să dezvolte și să gestioneze proiecte sociale inovatoare; invită Comisia să sporească, în cadrul viitorului FSE, finanțarea pentru proiecte-pilot transnaționale la nivelul UE care să vizeze chestiuni sociale și de ocupare a forței de muncă, pentru a facilita cooperarea regională, transnațională și macroregională inovatoare și pentru a putea astfel face față provocărilor comune generate de schimbările demografice;

Dezvoltarea urbană/infrastructura

14. încurajează regiunile să folosească fondurile structurale pentru a contribui la abordarea provocărilor demografice și pentru a îmbunătăți accesul la serviciile sociale și administrative, inclusiv în orașele și satele mici și îndepărtate, prin promovarea potențialului specific al fiecărei regiuni și prin consolidarea factorilor care îi determină pe oameni să vrea să rămână acolo;
15. invită Comisia să creeze condiții mai flexibile care să stimuleze finanțarea combinată din fondurile FEDER și FSE atunci când elaborează și pune în aplicare planuri/strategii integrate de dezvoltare urbană;
16. consideră că, pentru prevenirea depopulării, este necesară o dezvoltare urbană favorabilă copiilor și familiilor și orientarea acestora către nevoile persoanelor cu dizabilități și ale persoanelor cu mobilitate redusă; consideră că o caracteristică a acestui plan este faptul că, dacă se poate, distanțele dintre locul de muncă, locuința și zonele de recreere ar trebui să nu fie prea lungi; invită regiunile să se asigure că, în domeniul planificării urbane, sunt alternate și dezvoltate într-un mod echilibrat și armonios zonele rezidențiale, comerciale și spațiile verzi și că sunt îmbunătățite legăturile cu zonele suburbane considerate zone rezidențiale noi; recomandă, de asemenea, dezvoltarea în continuare a posibilităților de muncă la distanță;
17. constată că orașele mici din regiunile care înregistrează o emigrație netă au un rol deosebit de important ca centre de servicii; solicită ca, în ceea ce privește viitoarele fonduri structurale, să se țină seama de această funcție de stabilizare, în special prin îmbunătățirea coordonării FEADR cu FEDR și FSE; constată că depopularea rurală are efecte negative colaterale asupra regiunilor urbane și că regiunile rurale active din punct de vedere economic și social reprezintă un bun public, care ar trebui să fie recunoscut printr-un program de dezvoltare rurală cu resurse adecvate; invită statele membre, regiunile și municipalitățile să pună la dispoziție o rețea completă și funcțională de servicii pentru locuitorii lor de toate vârstele, pentru a preveni exodul rural și depopularea rurală;
18. subliniază că fondurile FEDER pot fi utilizate, de asemenea, în scopul de a evita excluderea socială a persoanelor în vârstă, de exemplu prin crearea de infrastructuri și de servicii destinate acestora și prin asigurarea accesibilității pentru toți;
19. consideră că, în regiunile care cunosc deficite demografice, strategiile de adaptare ar

trebui sprijinite din punct de vedere financiar; consideră că amenajarea urbană și regională trebuie să țină mai mult seama de modificările funcționale ale infrastructurii, inclusiv prin revitalizarea și reamenajarea zonelor centrale ale orașelor, un sector în care cooperarea cu actorii din domeniul privat este de asemenea importantă; observă că una dintre prioritățile politicii urbane ar trebui să fie amenajarea unor orașe mici și mari favorabile persoanelor în vârstă; solicită recunoașterea și valorificarea potențialului turistic urban și al obiectivelor de patrimoniu, deoarece acestea pot atrage și alți locuitori în zone amenințate de depopulare;

20. invită regiunile să dezvolte concepte inovatoare pentru transportul în comun local, pentru abordarea, printre altele, a provocărilor legate de numărul în scădere al pasagerilor, în special în zonele rurale; invită Comisia să susțină din punct de vedere financiar aceste tipuri de proiecte;

Persoanele în vârstă, copiii și familiile

21. susține ideea ca creditele cu dobânzi scăzute, care ar putea susține adaptarea locuințelor la nevoile persoanelor în vârstă, să constituie o prioritate în cadrul fondurilor FEDER; sugerează să se ofere posibilitatea de a acorda, în anumite condiții, fonduri pentru construirea de complexe de locuințe și de locuințe în care să locuiască mai multe generații, în scopul de a evita izolarea persoanelor în vârstă și de a exploata potențialul creativ al acestora, pentru a asigura unei societăți în curs de îmbătrânire o mai bună calitate a vieții;
22. încurajează statele membre să adapteze serviciile sociale și de sănătate la nevoile tuturor, îndeosebi ale familiilor și ale copiilor, și să aloce fonduri pentru a asigura în continuare îngrijire la domiciliu și asistență medicală completă persoanelor în vârstă, indiferent de veniturile, vârsta și statutul social ale acestora, pentru a evita depopularea zonelor rurale și a regiunilor periferice;
23. consideră că investițiile publice în sistemele de sănătate și de îngrijire sunt importante pentru coeziunea socială din Europa; invită statele membre să asigure și în zonele rurale îngrijiri medicale de calitate, de exemplu prin clinici care să funcționeze drept puncte regionale de acces la îngrijiri medicale și prin servicii de sănătate care să permită combaterea „deșertificării medicale”, iar în regiunile frontaliere, prin intensificarea cooperării transfrontaliere între clinici și între părțile interesate, precum și prin analiza posibilității de a utiliza fonduri structurale pentru promovarea unor măsuri adiționale în domeniul telemedicinii și al serviciilor de îngrijire și pentru sprijinirea îmbătrânirii active; invită Comisia să găsească soluții inovatoare pentru a acorda sprijin financiar acestor demersuri;
24. atrage atenția asupra faptului că există pericolul ca anumite dificultăți de la nivel regional să aibă un efect negativ asupra furnizării de servicii de interes general, îndeosebi lipsa de personal calificat în sectorul îngrijirilor medicale în anumite regiuni; consideră că, pentru a garanta un nivel înalt al calității îngrijirilor și pentru a crea noi locuri de muncă, aceste regiuni ar trebui să elaboreze răspunsuri regionale specifice la nevoile și la dificultățile legate de furnizarea de servicii și să utilizeze fonduri FSE pentru formarea personalului din sectorul îngrijirilor medicale, inclusiv prin programe de recalificare pentru șomeri; subliniază că aceasta ar însemna o contribuție directă la obiectivul UE 2020 de creare a mai multor locuri de muncă;

25. subliniază importanța creării de condiții care să permită oamenilor să atingă un echilibru între viață profesională, familie și viață privată și, de exemplu, a punerii la dispoziție, acolo unde este posibil, a unor servicii de îngrijire a copiilor de toate vârstele care să fie accesibile tuturor, fiabile, de foarte bună calitate și cu program continuu, inclusiv facilități și posibilități destinate învățământului preșcolar, în scopul prevenirii depopulării; recunoaște, totodată, rolul important pe care îl au familiile extinse în îngrijirea copiilor;
26. consideră că este important să existe suficient spațiu locativ accesibil pentru familii, astfel încât viața de familie și viața profesională să poată fi reconciliate într-un mod mai eficient, întrucât sprijinirea familiilor tinere poate contribui la creșterea natalității în statele membre;

Migrația/integrarea

27. subliniază faptul că migrația ar putea cauza anumite probleme de integrare;
28. subliniază faptul că migrația forței de muncă calificate din statele membre noi către statele membre vechi este una dintre cele mai mari probleme demografice din statele membre noi și are un impact negativ asupra structurii de vârstă a populației acestora; subliniază, de asemenea, că de migrație putem vorbi și în cazul personalului medical, ceea ce periclitează sustenabilitatea sistemului de sănătate din regiunile mai puțin dezvoltate;
29. recunoaște, cu toate acestea, că migrația oferă, în special regiunilor care se confruntă cu un exod net al populației, posibilitatea de a contracara impactul negativ al schimbărilor demografice și, prin urmare, invită statele membre să recunoască integrarea migranților ca o măsură politică de importanță strategică;
30. invită statele membre să convină asupra unei strategii comune privind migrația legală, deoarece Europa depinde, îndeosebi în anumite domenii, de migrația personalului calificat (atât între statele membre, cât și din afara UE, în special din țările care se învecinează cu Uniunea) din motive demografice; consideră că statele membre trebuie să depună eforturi în vederea menținerii forței de muncă calificate, pentru a contribui la dezvoltarea echilibrată a regiunilor și pentru a atenua consecințele schimbărilor demografice;
31. propune să se pună la dispoziție mai multe fonduri pentru integrarea imigranților pentru a combate prejudecățile și să se promoveze cursuri de formare și organizarea unor evenimente la nivelul comunităților pentru a încuraja schimburile;

Ocuparea forței de muncă

32. invită Comisia să orienteze FSE astfel încât să se țină cont de persoanele aflate în toate etapele vieții și să se asigure că potențialul profesional și voluntar este folosit într-o mai mare măsură pentru a răspunde provocărilor generate de schimbările demografice; subliniază că ar trebui folosite experiența și cunoștințele persoanelor mai în vârstă, de exemplu în proiecte legate de îndrumare, pentru a facilita tranziția între generații, și că sunt necesare soluții adecvate în acest sens; consideră că o șansă care nu ar trebui ratată o reprezintă comunicarea între generații;
33. consideră că regiunile ar trebui să utilizeze fondurile FSE în mod clar pentru a combate șomajul în rândul tinerilor pentru a asigura integrarea socială a tinerilor și pentru a le oferi

acestora posibilitatea de a exercita o profesie adecvată; subliniază că acest lucru ar putea fi realizat, de exemplu, prin susținerea acțiunilor de formare a tinerilor și a spiritului antreprenorial în rândul tinerilor;

34. este de părere că trebuie susținută în continuare creșterea ratei ocupării forței de muncă în rândul femeilor; solicită, prin urmare, ca mai multe femei să obțină accesul la locuri de muncă calificate și la programe pentru învățarea pe tot parcursul vieții, cu condiția ca respectivele calificări obținute să corespundă cerințelor pieței muncii; recomandă statelor membre să dezvolte sisteme prin care angajații să fie încurajați să ia parte la proiecte speciale, care să îi ajute să-și reconcilieze viața profesională cu cea de familie;
35. subliniază că, pentru regiunile europene care se confruntă cu provocări demografice, crearea unui mediu favorabil unui sector privat competitiv și inovator este esențială în vederea creării de noi locuri de muncă în rândul tuturor generațiilor;

Analiză/bunele practici

36. consideră că evoluțiile demografice din regiuni ar trebui evaluate din punct de vedere statistic; invită Comisia să prezinte propuneri pentru ca bazele de date locale, regionale și naționale privind evoluția demografică să fie comparabile, pentru a permite evaluarea datelor la nivel european și stimularea schimbului de bune practici între state, regiuni și localități;
37. invită Comisia să îmbunătățească indexul privind vulnerabilitatea demografică și să-l calculeze din cinci în cinci ani, pentru a se identifica regiunile europene expuse în mod special schimbărilor demografice; îndeamnă Comisia să creeze practici-pilot, cu scopul de a identifica practicile aplicate în regiunile cu cele mai stricte cerințe;
38. invită statele membre și autoritățile regionale și locale să îmbunătățească cooperarea cu actorii locali și regionali în ceea ce privește aspectele legate de schimbările demografice; consideră că, în regiunile de frontieră, cooperarea ar trebui să țină seama și de dorințele și de posibilitățile legate de inițiativele transfrontaliere; sugerează dezvoltarea de programe de formare în acest domeniu pentru o înțelegere mai bună și o sensibilizare crescută cu privire la aspectele în cauză; îndeamnă regiunile să facă schimb de bune practici în ceea ce privește provocările legate de îmbătrânire;
39. propune Comisiei să sprijine, în cadrul cooperării teritoriale, crearea de rețele la nivelul întregii UE în cadrul cărora autoritățile regionale și locale, precum și actorii societății civile să poată învăța unii de la ceilalți despre abordarea problemelor generate de schimbările demografice;
40. invită Comisia să caute posibilități de elaborare într-o formă mai adecvată a ideii „ERASMUS pentru reprezentanții locali și regionali aleși” și să explice mai în detaliu ideea sa privind „universitatea de vară/iarnă”, pentru ca reprezentanții regiunilor europene să poată face schimb de experiențe și de abordări pozitive cu privire la problemele demografice;
41. invită Comisia să elaboreze o culegere a celor mai bune practici, să le analizeze și să le comunice statelor membre și regiunilor, astfel încât acestea să poată servi drept modele în ceea ce privește stabilirea politicii de abordare a provocărilor demografice;

42. invită statele membre și regiunile să facă schimb de experiență, de bune practici și de abordări noi în ceea ce privește evitarea consecințelor negative ale schimbărilor demografice;

o

o o

43. încredințează Președintelui sarcina de a transmite prezenta rezoluție Consiliului și Comisiei.